

สภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

นางสาว นุปผา กุมภีพงษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ. ศ. 2539

ISBN 974 - 633 - 382 - 8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

STATE AND PROBLEMS IN CONSERVATION OF THAI CULTURE OF
PRATHOM SUKSA SIX STUDENTS IN ELEMENTARY SCHOOLS
UNDER THE JURISDICTION OF THE BANGKOK
METROPOLITAN ADMINISTRATION

Miss. Buppa Kumpeepong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement
for the Degree of Master of Education
Department of Elementary Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1996

I S B N 974-633-382-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ สภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียนชั้น-
ประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
มหานคร

โดย นางสาวบุปผา กุมภีพงษ์

ภาควิชา ประถมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ วาสิ ธีระจิตร

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤงสูวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุมา สุคนธมาน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์วาสิ ธีระจิตร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีรัตน์ สุขโชติรัตน์)

บุปผา กุมภีพงษ์ : สภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร (STATE AND
PROBLEMS IN CONSERVATION OF THAI CULTURE OF PRATHOM SUKSA SIX
STUDENTS IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE
BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION) อ.ที่ปรึกษา : รศ.วารี ธีระจิตร,
219 หน้า. ISBN 974-633-382-8

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านการ
อนุรักษ์ภาษาและวรรณกรรม มารยาท พิธีกรรมทางศาสนา การแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน
ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย พบว่า นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญในการ
อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับมาก และการปฏิบัติตนในการอนุรักษ์วัฒนธรรม
ไทย สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านภาษาและวรรณกรรมไทย นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้ภาษาใน
ลักษณะมีความพยายามและเข้าใจถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์ภาษาไทย มีการปรับปรุงแก้ไขการ
ใช้ภาษาของตนโดยฝึกออกเสียงคำที่มี ร ล และคำควบกล้ำอย่างสม่ำเสมอ และถ่ายทอดวรรณ
กรรมให้แก่ผู้อื่น

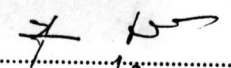
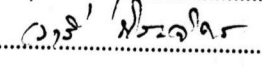
1.2 ด้านมารยาท นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการปฏิบัติตามมารยาทไทยใน
ลักษณะมีความพยายามและเข้าใจถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์มารยาทไทย มีการแก้ไขมารยาท
ของตนให้ดีขึ้น โดยฝึกมารยาทที่ถูกต้องเหมาะสม และถ่ายทอดมารยาทไทยให้แก่ผู้อื่น เช่น การ
ไหว้ การแต่งกาย

1.3 ด้านพิธีกรรมทางศาสนา นักเรียนส่วนใหญ่เข้าร่วมและปฏิบัติพิธีกรรมทาง
ศาสนา ส่วนใหญ่คือ สวดมนต์ อีกทั้งถ่ายทอดเกี่ยวกับความสำคัญของประเพณีไทย และพิธีกรรมที่
ถ่ายทอดส่วนใหญ่ คือ ลอยกระทง

1.4 ด้านการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน นักเรียนส่วนใหญ่ชมหรือร่วมเล่นการละเล่น
และสิ่งที่นักเรียนส่วนใหญ่สามารถถ่ายทอดคือการละเล่นโดยแนะนำวิธีเล่น-กติกา

2. ปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย พบว่า นักเรียนมีปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรม
ไทยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ภาควิชาประถมศึกษา
สาขาวิชาประถมศึกษา
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C440353 : MAJOR EDUCATION ELEMENTARY

KEY WORD : STATE AND PROBLEMS / THAI CULTURE / EDUCATION ELEMENTARY /
BANGKOK METROPOLIS

BUJPPA KUMPEEPONG : STATE AND PROBLEMS IN CONSERVATION OF THAI
CULTURE OF PRATHOM SUKSA SIX STUDENTS IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER
THE JURISDICTION OF THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION. THESIS
ADVISOR : ASSOC. PROF. VAREE THIRACHITRA, 219 pp. ISBN 974-633-382-8

The aim of this research is to study state and problems in conservation of Thai
culture of Prathom Suksa six students in elementary schools under the jurisdiction of the
Bangkok Metropolitan Administration. The study is focused on the Thai language literary
works, etiquettes, religions rituals, folk games and plays.

The research findings revealed two main aspects :

1. The state of the Thai Conservation. It was found out that the students were
highly aware of the importance of conserving the Thai culture. Their actions concerning with
the conservation could be concluded as follows ;

1.1 In the Areas of the Language and Literature. Most students' performance
showed their effort and awareness of necessity in conserving the Thai language. They
attempted to improve their language use by pronouncing the Thai "r" and "l" sounds
correctly, including other cluster sounds. They tended to pass on Thai literary works to
others.

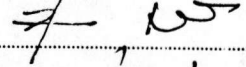
1.2 The Thai Etiquettes. Most students realized and were highly aware of
necessity in conserving the Thai etiquettes. They tried to improve their manners suitably to
some Thai etiquettes such as a manner of paying respects to others and proper attiring.

1.3 Religions Rituals. Most students participated in religions activities, most
of which was praying. They tended to pass on the importance of some Thai festivals to
others, and most of which was Loi Krathong.

1.4 Thai Folk Games and Plays. Most students watched and participated in
Thai folk games and plays, and could pass on them to others by guiding the rules of the
games.

2. The Problems Concerning with Conservation of the Thai culture. It was found
out that there was the lowest level of such problems among the students.

ภาควิชา..... ประถมศึกษา
สาขาวิชา..... ประถมศึกษา
ปีการศึกษา..... 2538

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ๐,๖' ๗๕๖๖๖
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์วารี ติระจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษาชี้แจงและแนะนำให้ข้อคิดเห็น แก่ไขข้อบกพร่อง อีกทั้งให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยอย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อุมา สุคนธมาน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีนีรัตน์ สุโกวิทรัตน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยพิจารณาความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และขอขอบใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการและคณะครูโรงเรียนวัดโคกนอนที่ให้ความช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา ตลอดจนขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้การสนับสนุนเงิน จำนวน 3,410 บาท เป็นทุนอุดหนุนการวิจัย

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอระลึกถึงพระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ ที่ส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้วิจัยด้วยความห่วงใยยิ่งตลอดมา ขอระลึกถึงพระคุณของครูอาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณที่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจและคอยให้ความช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา จนงานวิจัยนี้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี

นุพพา กุมภีพงษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
คำจำกัดความของการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	11
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	12
วัฒนธรรม.....	13
ความหมายของวัฒนธรรม.....	13
ประเภทและองค์ประกอบของวัฒนธรรม.....	15
ลักษณะและหน้าที่ของวัฒนธรรม.....	20
วัฒนธรรมไทย.....	24
ความสำคัญของวัฒนธรรมไทย.....	24
ความเป็นมาของวัฒนธรรมไทย.....	26
วัฒนธรรมทางภาษาและวรรณกรรม.....	29
วัฒนธรรมทางมารยาท.....	40
วัฒนธรรมทางพิธีกรรมการทางศาสนา.....	49
วัฒนธรรมทางการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน.....	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
	74
บทที่ 3 การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย.....	74
วิธีดำเนินการวิจัย.....	85
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	85
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	85
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	89
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ.....	92
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	93
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	94
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	96
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	145
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	145
วิธีดำเนินการวิจัย.....	145
สรุปผลการวิจัย.....	147
การอภิปรายผลการวิจัย.....	155
ข้อเสนอแนะ.....	166
รายการอ้างอิง.....	169
ภาคผนวก.....	176
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	177
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือขอความร่วมมือ ในการวิจัย.....	178
ภาคผนวก ค รายชื่อโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย.....	182
ภาคผนวก ง กรอบความคิดในการสร้างเครื่องมือ และ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	187
ประวัติผู้วิจัย.....	219

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1	จำนวนโรงเรียนและนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรที่ตอบ แบบสอบถาม จำแนกตามเขตและโรงเรียนต่าง ๆ.....	86
2	ตัวอย่างประชากรนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ตอบ เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต จำแนกตาม โรงเรียนและเขตต่าง ๆ.....	88
3	จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียน จำแนกตามสถานภาพ.....	97
4	จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียน จำแนกตามประสบการณ์ ความรู้.....	100
5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็น ของนักเรียนเกี่ยวกับการตระหนักถึงความสำคัญในการ อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยด้านภาษาและวรรณกรรมไทยและ ด้านมารยาทไทย.....	102
6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็น ของนักเรียนเกี่ยวกับการตระหนักถึงความสำคัญในการ อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยด้านพิธีกรรมทางศาสนาและด้านการแสดง และการละเล่นพื้นบ้าน.....	105
7	สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็น ของนักเรียนเกี่ยวกับการตระหนักถึงความสำคัญในการ อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย.....	108
8	จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียน จำแนกตามการปรับปรุง แก้ไขการใช้ภาษา.....	109
9	จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียน จำแนกตามการถ่ายทอด วรรณกรรม.....	111

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
10	จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียน จำแนกตามการปฏิบัติ และการถ่ายทอดมารยาทไทย.....112
11	จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียน จำแนกตามการแก้ไข มารยาท.....114
12	จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียน จำแนกตามการปฏิบัติ พิธีกรรมทางศาสนา.....115
13	จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียน จำแนกตามการถ่ายทอด พิธีกรรมทางศาสนา.....117
14	จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียน จำแนกตามการปฏิบัติ เกี่ยวกับการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน.....119
15	จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียน จำแนกตามการถ่ายทอด การแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน.....122
16	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็นของ นักเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการอนุรักษ์ภาษาและวรรณกรรมไทย.....125
17	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็นของ นักเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการอนุรักษ์มารยาทไทย.....128
18	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็นของ นักเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการอนุรักษ์พิธีกรรมทางศาสนา.....130
19	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็นของ นักเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการอนุรักษ์การแสดงและการ ละเล่นพื้นบ้าน.....132
20	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็นของ นักเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย.....134